

POSLANICA GENERALNEGA DIREKTORJA SVETOVNI DAN ZDRAVJA 1997

Do nedavnega je na splošno veljalo, da je bitka proti nalezljivim boleznim malodane dobljena. Možnosti za obvladovanje le-teh so bile bodisi že odkrite ali pa vsaj pot do njih ni bila videti pretirano zapletena. Napredek na tem področju je bil res spektakularen: iztrebili smo ošpice, šest drugih bolezni pa bo iztrebljenih ali pregnanih prav kmalu. Žal pa je optimizem spremljal lažen občutek varnosti, ki je pripomogel k temu, da so se številne bolezni začele širiti z zaskrbljujočo hitrostjo.

Nekdaj zelo razširjene bolezni, kot sta malarija in tuberkuloza, spet začenjajo svoj smrtonosni pohod. Hkrati zdravje prebivalstva v številnih deželah znova ogrožajo bolezni, katerih pogostnost je že vrsto let upadala: to so kuga, difterija, mrzlica dengue, meningokokni meningitis, rumena mrzlica in kolera.

Poleg tega se z nezaslišano naglico pojavljajo nove infekcijske bolezni. V zadnjih 20 letih so identificirali prek 30 novih infekcijskih bolezni, ki se širijo zelo hitro. Mednje spadajo virulentna hemoragična mrzlica tipa Ebola, HIV/aids in hepatitis C. Za mnoge od njih ne poznamo ne zdravljenja ne zdravila ne cepiva.

Poleg naštetega pa zdravje ljudi ogroža odpornost proti antibiotikom, ki se je začela kazati v zadnjih 20 letih. Zdravila, za katera smo lahko nekdam z gotovostjo računali, da nas bodo v primeru infekcije pozdravila, postajajo zaradi naraščajoče odpornosti nanje vse manj učinkovita. Razen tega proizvajajo tudi vse manj novih antibiotikov, deloma zaradi visokih stroškov raziskav in licenc. Ker je zdravljenje prenosljivih bolezni vse manj uspešno, vse več ljudi potrebuje hospitalizacijo, bolezni trajajo dlje, zdravljenje je dražje, število odsotnosti zaradi bolezni pa se tako na delovnih mestih kot v šolah zvečuje.

Za pojav novih bolezni in ponovni izbruh tistih, za katere smo menili, da so že pod nadzorom, je več vzrokov. Eden od njih je gotovo naraščajoči letalski promet in razvoj velikanskih mest, kjer je gostota prebivalstva velika, preskrba z vodo in sanitarni pogoji pa ponavadi slabi. Tveganje bolezni, ki se prenašajo s hra-

no, se je okrepilo zaradi globalizacije trgovanja in sprememb v proizvodnji, transportu in pripravi hrane. Zaradi dejavnikov okolja je človek izpostavljen doslej neznanim boleznim: z uničevanjem gozdov se seli na oddaljena območja, ki so bila do nedavnega le dom živali in žuželk in kjer je izpostavljenost boleznim velika.

Hkrati pa so sredstva za zdravstvo tako v bogatih kot revnih deželah vse manjša, saj so prioritete porabe omejenih državnih proračunov drugačne. Zaradi tega se kaj lahko zgodi, da se bomo pojava novih bolezni, ponovnega širjenja tistih, ki smo jih poznali nekoč, ter odpornosti na antibiotike zavedli šele takrat, ko bo že prepozno. Nedavni skrb zbujujoči primer tega je virus oslabiljenega imunskega odziva (HIV); problema smo se zavedli šele takrat, ko je bilo okuženih že veliko ljudi v številnih deželah. Če bolezni epidemičnih razsežnosti prepoznamo dovolj zgodaj, lahko epidemije in pandemije bodisi preprečimo ali pa vsaj bistveno omejimo.

Prav zaradi teh perečih razlogov smo za geslo Svetovnega dneva zdravja 1997 izbrali »Pojavljanje infekcijskih bolezni – globalna nevarnost, globalni odziv«. Upam, da bo Svetovni dan zdravja deloval kot katalizator in da bodo različne dežele na problem začele gledati realistično ter se osredičile na ponovno izgradnjo temeljev sistema za nadzor in obvladovanje bolezni. Tako zasebni kot javni sektor je treba spodbuditi k razvijanju boljših tehnik nadzora in obvladovanja ter razvoja antibiotikov, ki bodo nadomestili tiste, ki niso več učinkoviti.

Soočiti se moramo z dejstvom, da so infekcijske bolezni splošna grožnja, ki zahteva vso pozornost, še zlasti v teh časih, ko se zaradi vse pogostejših mednarodnih potovanj in trgovanja po vsem svetu srečuje vse več ljudi. Infekcijske bolezni ne spoštujejo državnih meja. Obvladali jih bomo lahko le s skupno akcijo.

Prevedla Dunja Kalčič